

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

The Intimacy of Influence. Narrative and Theoretical fictions in the works of George Eliot, Virginia Woolf and Jeanette Winterson

Lord, C.M.

Publication date
1999

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Lord, C. M. (1999). *The Intimacy of Influence. Narrative and Theoretical fictions in the works of George Eliot, Virginia Woolf and Jeanette Winterson*. ASCA Press.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Dutch Summary; Nederlandse samenvatting:

Invloed en Nabijheid

Een generatie nadat *The Anxiety of Influence* (1973) van Harold Bloom verscheen, worden in dit boek de belangrijkste werken van de Britse schrijvers George Eliot (1819-1880), Virginia Woolf (1882-1941) en Jeanette Winterson (1959-) onderzocht op hun onderlinge invloeden. Bloom wijdde zijn werk aan de confrontaties die mannelijke dichters met hun voorgangers aangaan. Als vaders worden de voorgangers bevochten en nimmer verslagen. De relatie tussen de zoon en de voorvader kenmerkt zich door strijd, competitie en angst. In Blooms werk domineert het ouderlijk model. In mijn onderzoek ligt de nadruk veeleer op "intimiteit" of innige verbondenheid dan op angst. Het gehanteerde model is meer gebaseerd op het concept van "vriendschap" dan op het concept van ouderschap. Virginia Woolf voorspelde de komst van "Shakespeare's sister". Zij is de hypothetische schrijfster wier werk in de toekomst belichaamt wat het verleden heeft onderdrukt: de traditie van teksten die door vrouwen zijn geschreven.

Woolf begrijpt fictie als een web. Als er werk van vrouwen verschijnt kan dit als een heruitvinding van een verloren traditie beschouwd worden, waarbij beschadigde delen uit het web gereproduceerd worden. Maar experimenteel werk gaat verder dan dit. Het wefsel van het web wordt tot nieuwe uitersten gedwongen. De geest van de pionier wordt dan niet zozeer gekenmerkt door verzet of door een egoïstische strijd, maar door het katalyseren van het literaire medium en haar veronachtzaamde schatten.

Samenwerking wordt de *modus vivendi*. In het intimiteitsmodel worden verbintenissen tussen narratieve teksten als moeilijke aangelegenheden begrepen die ruzies, pijnlijke onderhandelingen, compromissen en opofferingen kunnen behelzen. Acceptatie van een meningsverschil kan het resultaat van deze onderhandeling zijn. De uitkomst kan ook zijn dat het literaire erfgoed van de voorouder losgerukt wordt van de wortels om doelen te dienen die verder gaan. Aan literaire overeenkomsten kunnen zware onderhandelingen voorafgaan; ironisch genoeg kan de zwakkere partij hierbij

ondersteund worden door de sterkere partij. Bovendien kunnen zulke overeenkomsten tekstuele en poëtische experimenten aan het licht brengen die anders onopgemerkt zouden blijven.

The Intimacy of Influence reist tussen theoretische en narratieve ficties. Narratieve fictie met diepgang en kracht is meer dan een goed verhaal en in narratieve fictie kan op manieren getheoretiseerd worden die de doorgewinterde theoreticus verrassen. Sigmund Freud (1856-1939) heeft zijn psychoanalytische paradigma middels een eindeloos narratief geproduceerd. In dit onderzoek naar invloeden tussen de belangrijkste literaire werken van Eliot, Woolf en Winterson, wordt zowel het theoretische als het narratieve gekanaliseerd en worden harde opposities tussen de twee verstoord. De "intimiteit" van invloed wordt dus onderzocht via werelden in werelden van het creatief schrijven, namelijk theoretische en narratieve ficties.

In *Die Traumdeutung* (1899) introduceert Freud de term "theoretische fictie" om een analytisch model te definiëren dat het mogelijk maakt om over onze ideeën na te denken. Hij vestigt de aandacht op de provisionele status van zulke ficties. Om te onthullen welke waarheden zulke modellen kunnen bevatten, dienen zij als dynamische eenheden benaderd te worden. Om andere ideeën te kunnen beïnvloeden, moeten ideeën open blijven voor verandering. Psychoanalyse kan het onverwachte in een literaire tekst aan het licht brengen; literatuur kan de kloven en inconsistenties in psychoanalytische modellen benadrukken.

In hoofdstuk één van dit boek worden Freuds belangrijke concepten "herinnering", "herhaling" en "verwerking" onderzocht. In George Eliots sleutelroman *Middlemarch* (1871-2) wordt de last van tekstuele organisatie op een andere wijze herinnerd en herhaald dan in Woolfs *Orlando* (1928). Dit resulteert in een uitbundig spel met een mengeling van metaforen die beladen zijn met seksuele bedreiging. Het gevecht tussen de twee werken mondt uit in verwerking. In *Orlando* wordt de voorganger herinnerd en herhaald. Ook de erfgenaam van *Orlando*, Wintersons *Sexing the Cherry* (1989), herinnert en herhaalt de voorganger. Door processen van herhaling en het wederom ontginnen van oud terrein, kristalliseren zich nieuwe syntheses van fictionele vormen. De "lus" in deze beweging, of het onontkomelijke ronddraaien in verschillende cirkels dat aan een nieuwe synthese

voorafgaat, noem ik “traversal”. Of het nu om invloeden tussen literaire of theoretische ficties gaat, de “intimiteit” van invloed scheidt haar tekst door “traversal”.

Gezamenlijk doorkruisen de werken nieuwe gebieden en door deze activiteit verandert hun topologische vorm en structuur. Nieuwe tekstuele en figuratieve sporen worden getrokken. Hoofdstuk twee gaat over Freuds theoretische “Wunderblock” model. Schrijf op de bovenste waslaag, strijk de waslaag weer glad en het oppervlak lijkt onbeschreven. Op de gladgestreken waslaag kan een nieuwe tekst worden aangebracht. Maar op de wassen ondergrond ontstaat een palimpsest van een groeiend aantal teksten. Neem *Middlemarch*, *Orlando* en *Sexing the Cherry*, bundel deze om zo een “blok” te maken en iets anders komt tevoorschijn: een “Wunderblock”. Sporen van Eliots roman verrijken de tekstuele paden van de opvolgers. *Orlando* tovert met Shakespears *Othello*, terwijl *Sexing the Cherry Middlemarch* doorkruist en de voorganger ontstijgt door het mogelijk te maken om deze anders te denken dan in negentiende eeuwse termen als “Victoriaans” en “klassiek realistisch.”

In hoofdstuk drie wordt een vroegere plek bezocht om een oude kaart opnieuw te tekenen. Wellicht zoeken wij allen naar de laatste vluchtroute uit Thebe, de mythische stad van Sofokles en Freud. In de psychoanalyse wordt het Oedipuscomplex bezocht door vele vertellers en narratieve subjecten en door vele teksten in kaart gebracht. Oedipale blindheid is een voorwaarde voor visie. In *Middlemarch* wordt een kaart getekend die de subjecten geen eenvoudige vluchtroute biedt. Bovendien wordt in Eliots boek een model van het Oedipuscomplex gegeven voordat Freud zijn model ontwikkelde. In *Mrs. Dalloway* (1925) van Woolf wordt de kaart opnieuw getekend door het vrouwelijke narratieve subject met een verlangen naar vrouwen te begiftigen, een verlangen dat een verrijking in plaats van een verarming betekent. Wintersons *The Passion* (1987) neemt het vrouwelijk subject terug naar de kern van het Oedipale labyrint. Wat *The Passion* van Winterson herinnert en herhaalt kan wellicht alleen verwerkt worden in de romans van de voorgangers. Het anti-lineaire karakter van “traversal” impliceert de onredelijke aspecten van invloed. Het werk van de voorouder kan, met andere woorden, terug naar de toekomst reizen en de erfgenaam voor zijn.

In hoofdstuk vier en vijf wordt deze scheve temporaliteit van invloeden tussen literaire en theoretische ficties verder onderzocht. De laatste en meest experimentele roman van Eliot, *Daniel Deronda* (1876), is doordrenkt van omgekeerde temporaliteiten en toeval. Woolfs *The Waves* (1929) bevat een *mise en abyme*, een miniatuurtekst die op de roman als geheel reflecteert en de bestemming van de karakters theoretiseert als eindeloze cirkels van terugkomst en reconstructie. In deze miniatuur figureert een schrijvende dame die beschouwt, maar nooit naar ons terugkijkt. Ze is wezenlijk en onverbiddelijk; gekaderd in de roman kijkt zij terug naar *Daniel Deronda* en de mogelijke modernismen en postmodernismen binnen de Victoriaanse roman. Evenzo presenteert *Gut Symmetries* (1997) zich als een narratief essay of een theoretisch sprookje om nog meer verassingen over de Victoriaanse voorouders te ontsluiten. Bovendien onthult Wintersons boek diepzinnige experimentele en postmoderne lagen van *The Waves*.

Dit onderzoek betwist de idee dat fictionele en theoretische vormen afzonderlijk, alsof het twee polen van een binaire oppositie zou betreffen, bestudeerd kunnen worden. Voor een theorie die narratieve kracht ontbeert, is het moeilijk om "intimiteit" te produceren en zonder narratief kan een theoretische visie wellicht niet overleven. De innige verbondenheid tussen romans kan een stroom genereren die ficties en theorieën in nieuwe syntheses samenbrengt.